

Kröfur Stúdentaráðs vegna stöðu háskólastigsins og stúdenta á tímum COVID-19

11. apríl 2020

Framundan eru skrátnir tímar. Mikil óvissa ríkir í samfélaginu, sérstaklega meðal námsmanna. Með hækkandi atvinnuleysi hvetur Stúdentaráð stjórnvöld til að leita allra leiða við að koma í veg fyrir atvinnuleysi stúdenta í sumar. Samtímis ítrekar Stúdentaráð þá skýlausu kröfu að stúdentum verði veittur réttur til atvinnuleysisbóta fyrir komandi sumar. Nauðsynlegt er að tryggja fjárhagsöryggi stúdenta í sumar og tryggja þeim einhver björg. 40% stúdenta við HÍ hafa ekki fengið vinnu í sumar og segja aðeins tæp 6% stúdenta að þeir hafi geta nýtt sér úrræði stjórnvalda sem komið hafa fram nú þegar¹. Gera þarf betur og óskar Stúdentaráð eftir auknu samráði við útfærslur þeirra tillagna sem stjórnvöld vinna að.

Það þarf ekki að leita lengra aftur í tímann en til 2009 til að sjá hve nauðsynlegt það er að huga sérstaklega að menntakerfinu á óvissutímum sem þessum. Gríðarleg fjölgun nemenda á háskólastigi varð á árunum eftir hrun og því hvetur Stúdentaráð til innspýtingar fjármagns í háskólastigið strax, svo það sé undirbúið fyrir fjölgun nemenda. Reynslan sýnir að aukning varð á skráningu [aftur í nám](#) og [fjölgandi nýnemum](#) mikið með auknu atvinnuleysi þjóðarinnar. Í dag eykst atvinnuleysi hratt og [mældist 5%](#) í febrúar sl. og nálgast óðum [hlutfall atvinnuleysis stuttu eftir hrun](#).

Aukið fjármagn til háskólastigsins á þessum tímum er nauðsynlegt til að tryggja gæði náms og getu þess til að sinna fjölgun nemenda með góðu móti. Þá þarf einnig að tryggja fjármagn í lánasjóðskerfi námsmanna svo þeir geti framfleytt sér í námi fyrir næsta skólaár.

Stúdentaráð er í daglegum samskiptum við fjölda stúdenta og er vel til þess fallið að átta sig á þeim vanda sem stúdentar Háskóla Íslands standa nú frammi fyrir. Óöruggir og örvæntingarfullir stúdentar sem vita ekki hvort þeir munu missa húsnæði sitt eða hvort þeir muni eiga fyrir nauðsynjum leita til okkar því stjórnvöld hafa ekki lagt fram neinar aðgerðir sem gagnast þeim í raun. [Niðurstöður könnunar SHÍ](#) sýna að rúmlega 43% stúdenta við HÍ eiga erfitt með að mæta útgjöldum næsta mánaðar eða segjast ekki geta það. Um 2/3 stúdenta merkja líðan sína 5 eða lægri á skalanum 1-10. 63% stúdenta segjast uplifa kvíða á stigi 7 eða hærra á skalanum 0-10. Fjárhagsáhyggjur, húsnæðisöryggi, kvíði og vanlíðan eru áberandi. Á þessum tímamarki leggur Stúdentaráð því fram eftirfarandi kröfur.

¹ Könnun Stúdentaráðs um líðan stúdenta og sumarstörf á tímum COVID-10, framkvæmd 6. – 8. apríl 2020

- Ríki og sveitarfélög:
 - **Stúdentar þurfa réttindi til atvinnuleysisbóta.**
 - Stúdentar sem voru áður í hlutastörfum en misst hafa vinnu sína eigi rétt á atvinnuleysisbótum vegna þeirra starfa fram til 1. júní. Tryggingargjald er greitt af launum stúdenta líkt og annarra launamanna og er það því sanngjörn krafa að þeir eigi rétt á atvinnuleysisbótum til samræmis við aðra.
 - Stúdentar sem vinna ekki með námi og hafa ekki orðið fyrir tekjutapi standa einnig frammi fyrir óvissuástandi í sumar þar sem sumarstörf þeirra eru mörg hver í uppnámi. Því þarf að tryggja stúdentum almennt atvinnuleysisbætur frá 1. júní til 31. ágúst nk.
 - Aukinni aðsókn í háskóla landsins þarf að fylgja aukið fjármagn. **Því krefst SHÍ þess að fjárveitingar til háskólastigsins verði auknar.**
 - Þegar ekki fylgdi fullnægjandi fjármagn með fjölgun stúdenta eftir hrun vó það að innviðum skólans. HÍ er enn að stíga uppúr álagi sem fylgdi undirfjármögnunartímabili og sýnir reynslan að stúdentum verður að fylgja fjármagn.
 - Sveitarfélög og ríki ráðist í sameiginlegt átak um fjölgun þekkingardrífinna sumarstarfa.
 - Ríkisstofnanir geti sótt um sérstakt fjármagn til ráðninga á sumarnemum, t.d. þannig að mótframlag ríkisins komi til í gegnum Vinnumálastofnun vegna hvers sumarstarfsmanns.
 - Nemendum bjóðist styrkur / laun fyrir að vinna að eigin nýsköpunarverkefnum yfir sumartímamundir leiðsögn sérfræðinga á borð við Icelandic Startups.
 - Húsaleigubætur verði hækkaðar tímabundið. Það úrræði mun gagnast bæði stúdentum í stúdentaíbúðum en einnig á almennum leigumarkaði.
 - Fyrirtækjum verði veittur styrkur fyrir fjölgun sumarstarfsfólks í afmörkuð verkefni sem tengjast námi þeirra. Hæfniskröfur í störf verða að vera í samræmi við námsleiðir þeirra sem ráðnir verða og veitir ríkið styrk sem samsvarar helmingi atvinnuleysisbóta. Útfæra þyrfti lágmarksráðningartíma, starfshlutfall og önnur atriði í góðu samráði við hagaðila.
- Háskóli Íslands sérstaklega:
 - Skrásetningargjöld verði felld niður í opinbera háskóla á næsta skólaári.
 - Nemastöðum hjá rannsóknarsetrum Háskóla Íslands, sem staðsett eru um land allt, verði fjölgað.
 - Gera þarf stutt og hagnýtt nám aðlaðandi og aðgengilegt.

- Stúdentar geti unnið að meistaraverkefnum á sumarönn. Stúdentar sem unnið hafa að bakkalár og meistaraverkefnum á seinasta skólaári verði veittur möguleiki á að skrá sig í frekara nám þó svo að lokaverkefni séu enn í vinnslu.
- Eftir hrún var sérstaklega aukið við framboð sumarnáms. Aukið framboð sumarnáms leysir ekki fjárhagsvanda stúdenta og stöðu þeirra á vinnumarkaði en telur SHÍ að ef vel tekst til geti sá kostur hugnast einhverjum. Frekari skuldsetning stúdenta með námslánnum er þó ekki aðlaðandi fyrir marga en aðeins 9% svarenda í könnun Stúdentaráðs frá 8. apríl svöruðu því játandi þegar spurt var hvort þeir myndu sækja um lán hjá LÍN vegna sumarnáms. 22,4% sögðu, já en bara ef ég væri atvinnulaus. Óhjákvæmilegt er að margir stúdentar í sumarnámi þyrftu námslán til að framfleyta sér. Þessi valkostur myndi því helst henta þeim sem þegar eru á námslánnum og myndu geta stýtt tíma sinn í háskólanámi með námi á sumarönn.
- LÍN:
 - Lánasjóður íslenskra námsmanna greiði námslán sem stúdentar eiga von á eftir vorönnina strax. 44% stúdenta telur sig eiga erfitt með að eiga fyrir útgjöldum næsta mánaðar eða segjast ekki geta það.
 - Huga þarf sérstaklega að frítekjumarki námslána fyrir þá sem koma af vinnumarkaði. Fyrirséð er að margir sem misst hafa atvinnu leiti í nám í haust og án hækkunar frítekjumarksins er hætt við að þeir hafi ekki færi á því að framfleyta sér með námi vegna mikillar skerðingar á námslánnum.
 - SHÍ krefst þess að frítekjumark fyrir þau sem koma af vinnumarkaði verði hækkað úr þreföldu í fimmfalt frítekjumark.
 - Stúdentaráð leggur að lokum áherslu á að fyrirætlanir sem aðeins veita námsmönnum meiri lán og skuldir verða aldrei fýsileg lausn. Því eru fyrirvarar settir við að lán verði að lausn og ætti frekar að huga að styrkjum, t.d. frá LÍN.

Grípa þarf strax til aðgerða til að mæta þeim hópi sem sér ekki fram á að geta staðið undir útgjöldum sínum. Þeir stúdentar sem eru í hlutastarfi vinna með námi því þeir eiga ekki aðra möguleika á að framfleyta sér. 47% stúdenta komast ekki af fjárhagslega án hlutastarfa sinna. Ástæður þess að stúdentar vinna með námi er í 86% tilvika til að eiga fyrir reglulegum útgjöldum [og segja 71% námsmanna](#) að án launaðs starfs hefðu þeir ekki efni á að vera í námi. Þá segist rúmlega fjórðungur þeirra sem vinna hlutastörf að sér hafi verið sagt upp vegna COVID-19 og tæp 27% hafa verið lækkuð í starfshlutfalli.

Stúdentaráð ítrekar nauðsyn réttinda til atvinnuleysisbóta á þessum tímum enda er það öryggisnet sem þarf að vera til staðar. Á það bæði við um þau sem misst hafa hlutastörf sín en líka til að tryggja fjárhagslegt öryggi stúdenta í sumar. Tæp [70% íslenskra námsmanna](#) vinna með skóla og greiða af því skatta líkt og aðrir. Samt hafa stúdentar ekki leyfi til að sækja um

Stúdentaráð Háskóla Íslands

atvinnuleysisbætur vegna þess að þeir eru ekki í „virkri atvinnuleit“. Gera þarf undanþágu á skilyrðum laga nr. 45/2006 um atvinnuleysistryggingar og veita stúdentum öryggi á komandi sumri. Eigi stúdentar ekki almennan rétt á atvinnuleysisbótum á þessum tímum er ljóst að þeir stúdentar sem ekki fá sumarstörf verða mjög illa staddir og munu ekki eiga fyrir helstu nauðsynjum eða leigu sinni.